

Ahoj, já jsem Jakub čili Kuba nejmladší a těším se s vámi na naši pouť starými Stodůlkami. Cestou se něco dovíte a zároveň si pohrajeme. Vydáme se na putování Prahou 13. Spojíme minulost se současností. Před cestou vám povím něco o sobě.

Jsem potomkem sv. Jakuba Staršího, patrona zdejšího kostela. Patřil mezi dvanáct apoštolů. Jeho jméno je česká podoba jména lakobos, pořečteného tvaru jména starozákonního patriarchy Jákoba. Jeho španělské jméno je Santiago. Svátek má 25. 7. S tím, že pokud připadne na neděli, zahajuje se v Compostele svatý Jakobův rok. Papež Alexandr III. udělil Santiagu de Compostela titul Svaté město. Symbolem poutníků putujících do města je svatojakubská mušle, jejíž původ je v legendě, podle níž rytíř na koni stál v blízkosti přístaviště, kde kotvila loď s ostatky sv. Jakuba. Jeho kůň se lekl záře, která dopadla na ostatky, a skočil vyděšený do moře i s rytířem. Ten byl zachráněn a vytažen na palubu. Zachránci plni úžasu viděli, že jeho tělo je zcela pokryto mušlemi.

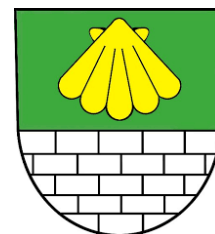
Sv. Jakub kromě šíření víry po celém světě, vždy a všude léčil a zachraňoval lidi. Mezi jeho atributy patří kůň, meč, poutnická

hůl, kniha, mušle.

1. Vyberte jeden z atributů sv. Jakuba Staršího, jež je i ve znaku Stodůlek.

Zelený štít připomíná zemědělskou minulost Stodůlek a přírodu kolem. Kvádrová zeď je symbolem moderní výstavby vzniklé na „zelené louce“. Proč je zde mušle, už víte. Ale někdo v ní vidí i zkameněliny z blízkého Dalejského a Prokopského potoka, jež jsou známé z výzkumů J. Barranda.

Kuba se večer tajně vypravil na radnici, aby zjistil jaké další významné atributy máme na Praze 13. Zjistil, že stejné barvy jako znak má i stodůlecký prapor. Šikmý žlutý pruh jej dělí na dvě pole, horní zelené a spodní bílé. K atributům Stodůlek patří dále od r. 1998 stříbrný řetěz starostenský zdobený trikolorou a plaketa se státním znakem z jedné strany a znakem Prahy 13 z druhé strany. Od 28.10.1998 má také vlastní slavnostní fanfáry,

Znak Stodůlek

kteří zkomponoval prof. J. Svejkovský, hudební skladatel žijící ve Stodůlkách. V r. 1999 vyrobilo zlatnictví v Nových Butovicích pečeti.

Netradičním dokumentem je Odkazní glejt městský. První starosta městské části Ing. P. Bradský a současní obyvatelé v něm vybízejí starobylým jazykem následovníky k účtě k právu a vyzývají k činnosti pro blaho.

Od svých předků Kuba ví mnohé o historii Stodůlek. Dějiny městské části Prahy 13 jsou poměrně krátké, ale protože jeho území je velmi rozsáhlé a dříve zde bylo několik samostatných obcí, tak i jeho historie je vlastně dlouhá a stará. Kdysi zde bývalo několik pravěkých sídlišť. Představte si, při stavbě metra u dnešní stanice Hůrka hned vedle MěÚ našli dokonce celou kostru dinosaura. Bylo zde velké množství pohřebišť kultury se šňůrovou keramikou. Díky perfektnímu zdokumentování a publikaci z r. 1993 dosáhl výzkum evropského významu. Je to čtvrté největší naleziště v Evropě.

Ale z pravěku nás Kuba přenesl rovnou do doby románské, kdy byl postaven i náš kostel sv. Jakuba Staršího tvořící dominantu starých Stodůlek. Jeho bílá věž je orientačním bodem širokého okolí. První zmínka o Stodůlkách je z r. 1159. O kostele mých předků se našel písemný záznam z r. 1292, kdy majitelka Stodůlek Marie z Handeku darovala patronátní právo nad kostelem templářům z Uhříněvsi.

Po zrušení tohoto řádu 1312 připadlo vše johanitům. Od r. 1401 měl právo jmenovat faráře král Václav IV., který zde na faře přenocoval při cestě na Karlštejn.

Vedla tudy Královská cesta z Pražského hradu na hrad Karlštejn. Kolem kostela se rozkládalo panství svatovítského probošta s lesy, loukami, poli a malou tvrzí. Ta stávala v dnešní ulici K Brance, kterou nás dnes Kuba také povede.

Dům na ulici Za Lužinami č.p. 92/10

Dnešní název dostala v r. 1961 podle tradovaného názvu tvrže Braňka. Stodůlky nezůstaly stranou ani v době husitské. Jednou byly i svědkem srážky husitů s posádkou Pražského hradu. V té době farář Jan z Domažlic spolu s jinými kněžími pobýval v Žitavě, kam utekl před husity. Kuba vás upozorňuje, že až půjdete ulicí Za Lužinami, koukněte na věžičku č.p. 92/10, kde je mimo jiného husitský štít s kalichem.

Od r. 1429 do 1791 byly Stodůlky v držení purkrabství Pražského hradu. Vše co se vypěstovalo na polích, sloužilo k jeho obživě. Za

kardinála Harracha 1631 došlo k reorganizaci duchovní správy. Je doloženo, že zde působil jezuita P. Max Lesák. Později sem dojížděli faráři z chrámu Panny Marie před Týnem a františkáni od Panny Marie Sněžné.

V r. 1787 dostaly Stodůlky vlastního kněze. I nadále patřily k purkrabství Hradu, později zemským stavovským statkům. Začala se psát farní kronika a založeny farní matriky. Obyvatelstva přibývalo, kostel chátral, proto v r. 1898 byla schválena velká přestavba. Plány vypracoval architekt M. Krch. Za 66 631 korun 44 haléřů byl postaven pseudogotický jednolodní obdélníkový nový kostel. Oltář je také pseudogotický, uprostřed s obrazem sv. Jakuba od K. Buška, po stranách se sochami Cyrila a Metoděje. Do boční zdi byl zasazen kamenný gotický svatostánek, jediná část starého kostela. Některé části ze starého kostela najdete v Národním muzeu, např. kamenické díly románské, okenní malba sv. Marie Magdaleny. Kostel i okolní statky jsou památkově chráněny.

V době před Bílou Horou zde bylo 20 statků, Stodůlky patřily k velkým vesnicím. Po třicetileté válce se to ale změnilo. Zbylo zde jen devět sedláků a jeden chalupník. Po Bílé Hoře museli lidé přestoupit na katolickou víru. Ten kdo nepřestoupil, musel odejít z Čech, tedy i ze Stodůlek. Odešel odsud např. hospodář Jan Zejka z č. 20: „pár koní, vůz, dvouletého volka a se ženou a dětmi opustil svůj statek neznámo kam“.

Václav Pícha z č. 1 odešel s manželkou Rozinou a další. Několik statků se dochovalo dodnes. Jsou především kolem kostela. Také vás tam dnes Kuba zavede

Jeden z původních statků

S hospodařením souvisí i název Stodůlky. Může být odvozen ze stodal a malých stodůlek, které tu všude sloužily hospodářům. Nebo z množství důlků, které zde zbyly po těžbě železa.

Čas se řítí dál. Už jsme s Kubou v době Národního obrození. Podle Fr. Palackého z jeho Popisu království českého zde žilo 592 obyvatel v 74 domech daleko od Prahy. Stále se hospodařilo na polích, žádný průmysl.

No, a kdyby nás Kuba provedl Stodůlkami před 1. sv. válkou (Pomník obětem najdete později na naší pouti vedle kostela.) už zde žilo 1 132 obyvatel ve 119 domech. A navíc vypadaly jinak než dnes. Byla to klasická vesnice obklopená poli, loukami. Po práci zde bývalo náramně veselo. Vzniklo několik

spolků – Sokol, kulturní spolek Svornost, Zpěvácký, hasičský. V Nové Kolonii byl biograf, kde se topilo v kamnech a sedělo na židlích, které se vyklidily, a v sále se tancovalo. Pořádaly se zde plesy, masopust, posvícení, Pepická zábava. Obyvatelé se scházeli ve čtyřech hostincích. Majitel hostince Na Staré Josef Kejha postavil hostinec Na Nové, kam chodívali hl. dělníci a kde se hrálo ochotnické divadlo. Jedno z jejich nejzdařilejších představení byla Lucerna. U Fafků se konaly plesy hasičů a Sokolova. U Slovana se scházeli sedláci a myslivecká jednota, Zpěvácký spolek. Někdy se strhla rvačka, chlapi se porvali a vyskákali okny. Ale to znáte i z obrázků J. Lady.

V zimě se setkávali u kováře Kratochvíla a koláře Fárky. V létě se scházeli na drby za Klímovic zahradou. Ze zahrady vedla vrata přímo do polí, dnes se zde tyčí paneláky.

K velkému růstu Stodůlek došlo po 1. sv. v. Měla se zde postavit i železnice ze Smíchova do Kladna, ale ta se nepostavila kvůli odporu sedláků, kteří nechtěli přijít o svá pole.

Místní obec byla k Praze připojená až v roce 1974, proto můžeme všude kolem sebe vidět spoustu původních domů. Stodůlky se staly součástí Prahy. Pod názvem Praha 13 existují od podzimu 1994. Praha 13 se skládá z pěti lokalit – Stodůlek, Nových Butovic, Lužin, Velké Ohrady, Třebonic a městské části Řeporyje. V 80letech 20. stol. vznikl sídlištní komplex Jihozápadního Města.

Vezměte si mapku a jdeme se konečně projít. Obejdeme KD Mlejn a jdeme kolem prodejny Kely rovně stále ulicí Mláďí kolem ZŠ Mláďí. Počátkem 20. stol narůstal počet dětí, stará školička nestačila, proto se začala stavět nová. V r.1908 byla postavena a přivítala první žáčky. Ve své době to byla nejhezčí školní budova v okrese.

ZŠ Mláďí, kde z boku najdete hledaný nápis

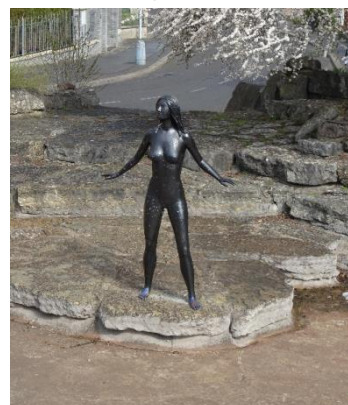
Prameniště Prokopského potoka

Kuba nás od odpočívadla vede nahoru, kde pod kopečkem zajdeme zkontrolovat, zda je pravda, že zde začíná pramen

Prokopského potoka. Vidíte na pískovcové plastice lodní uzel? Ano, to je skvělé. Za mnou. Jdeme vrchem dál kolem hřiště ZŠ Kuncova a Gymnázia MVV až dojdeme na další křižovatku. Zde vlevo dolů podél domů na velkou křižovatku s MŠ Večerníček po pravé ruce, ale Kubovi se dnes nechce do školky a raději s ním půjdeme stále dolů ul. Kovářova, kde na nás čeká Rusalka, ale není to Rusalka z opery A. Dvořáka. Tuto bronzovou Rusalku vymodelovat sochař Kurt Gebauer. Říká se o ní, že na noc odchází spát do protějšího domu, jelikož v bazénu je voda jen někdy.

Ale protože ji má Kuba rád a nechce o ni ošidit ani vás, vede nás k ní ve dne. Už jste si ji prohlédli, vidím, že se

vám také líbí, tak pojdte se mnou dál dolů ke kostelu sv. Jakuba Staršího. Kuba vám doporučuje si prohlédnout i původní statky vedle kostela a fary. V roce 1995 je proto vyhlášila za vesnickou památkovou rezervaci. Především se jedná o barokní statek č. 10, stavení čp. 1, čp. 32 U Havlůjů z r. 1574, čp. 33 U Kubrů z r. 1686. Pod kostelem sejdem uličkou K Brance, kde stávala tvrz Braňka. Dnes je zde ZUŠ. Kubovi předci by to zde nepoznali. Celou ji s Kubou projdeme.

Rusalka od Kurta Gebauera

Strom Olgy Havlové – kaštanovník jedlý

Všimněte si starých původních opravených domečků, např. čp. 45/6, 52/10.

Vyjdeme u usedlosti čp. 11 U Tůmů z r. 1592 se žlutou omítkou. Do dvora se vstupuje velkou barokní bránou se soškou. Dnes je zde několik bytů. Projdeme zeleným prostranstvím s dalšími statky, např. 17/8. V trávníku je zasazen jedlý kaštanovník. Kuba na mě volá, že je u něj pamětní deska. Důkaz toho, že se zde snoubí historie se současností.

Tak už pojďte, jupí, jdeme dolů k nízkému paneláku. Pod ním je dětské hřiště. Konečně si také užijeme my děti, konečně nemusíme poslouchat ty řeči o tom, co kdysi bývalo. Teď nás tady nechte chvíli si pohrát. Kuba chce taky na houpačku. No a

to máme kousíček rovně mezi paneláky a jsme naproti knihovně v KD Mlejn, která zde funguje od 19.9.1988.

Doufám, že jste se se mnou nenudili, dověděli se něco z historie této krásné části.

ZDROJE

BRONCOVÁ, Dagmar, ed. *Praha 13: město uprostřed zeleně*. Praha: Milpo media, 2006. Knihy o Praze. ISBN 80-87040-00-7.

STOP: Stodůlecký posel [online]. Praha: Rada MČ Praha 13 [cit. 2021-6-1]. Dostupné z: <https://www.praha13.cz/ZPRAVODAJ-STOP-AKTUALNI-CISLO-A-ARCHIV-KE-STAZENI-V-PDF.html>.